

30 Temmuz 1982

Saygıdeğer Mete Tunçay

Kardeşim:

Babama baktığım 12 gün ^{lik} sür~~ü~~ içinde, kendisine Ethem Nejat hakkında bildiklerini anlatmasını söyledim. Kendisi 1309/1893 doğumludur. Hafızası rekâket içinde olduğu için Kâzım Dirik'le Ethem Nejat hakkında anlattıklarından yaptığım ayıklamaları, bilgi kırıntılarını belki işinize yarar diye sunuyorum:

"Manisanın Hüsrev Ağa Medrese-i İlmiyesinde, 7 yıl mı daha fazla mı ~~hatırlamıyorum~~, okuyordum. 1309 ya da 1910 yıllarında olmalıydı. İzmir-Karşıyaka Darülmualim Mektebi öğrencileri başlarında Müdürleri olduğu halde, Turgutlu Belediye Reisinin yeğeninin davetlisi olarak İlçeye gelmişler. Ben de İstasyonda idim. Talebelerden birine "Beni sizin başınız kimse ona götürün" dedim. Götürdüler. Mektebin Müdürü genç, yakışıklı, sarışın, kıpırdak bir delikenliydi. "Efendim" dedim, "Medresede okuyorum. Fakat ben Muallim olmak istiyorum" dedim. Adı Ethem Nejat olan Müdür bana kart vizitini verdi. "Ne zaman istersen gel, seni Mektebe alacağım" dedi. Sarıklı Hoca idim ve Hafız'ı Kur'an idim 12 yaşından beri. Demirci Kazasının Okçular Köyünden Müderris Mehmet Efendiden Arapça dersi almıştım. Ben de aynı köydenim. Babam Mustafa Lütfü Efendi de Kövün İmanı idi. Evden kaçarak/yâni Köyünden/ İzmir'in Karşıyakasına gittim. Mektebe vardım. Kapıcıya "Mektep Müdürünü görmek istiyorum" dedim. Kapıcı karşısında sarıklı genç bir hoca görünce beni küçümsedi. "Müdür Bey yok" dedi sertçe. Ethem Nejat'ın bana verdiği kart vizit'ini gösterdim. Kapıcının gözleri faltaşı gibi açıldı. Muamelesi birden değişti. Bana hürmet etti "Kusura bakma" dedi ve Müdüre getirdi. Ethem Nejat Beni Hemen tanıdı. Buyur etti. Memurlardan birini çağırttı: "Hilmi Efendinin kaydını hemen şimdi yapın" diye emir verdi. Ethem Nejat'a: "Efendim, dedim, beni imtihan etmiyecek misiniz?". Ethem Nejat: "Ne imtihanı? Biz bu mektebe yıllarla yobaz alıyoruz. Sen Arabî biliyorsun, Kur'an hafızısın, yetişmiş bir kimsesin. Senin gibisini nereden bulacağız. Sen benim sağ kolum olacaksın" dedi. Gerçekten sonraki yıllarda O'nun sağ kolu oldum. Çok yardımlarını gördüm. Muallimlik yıllarımda hep bana destek oldu. Seferberlik ilânıydı. İstanbula başımızda Ethem Nejat olduğu halde ~~İstanbul'da~~ tâlimgâha gittik. Bize tâlim ettiren subaylar Avusturyalı olduğu için hep birlikte çok üzüldük. Neden bizleri Türk Subayları tâlim ettirmiyor diye yakınır dık. Ethem Nejat bizlere "çâresini bulurum" dedi. Birgün tâlimde emre itaat etmedi. Avusturyalı Subay Ethem Nejat'a marş marş cezası verdi. O da bunu bekliyordu. Marş marş emri üzerine koşmağa başladı. Dur emrine itaat etmeden duvardan atladı ve kaçtı. Üç gün sonra Baş Kumandan vekili Enver Paşa'nın emri ile geri geldi. Öğretmenler, Cepheye gitmeyecek, askerliklerini, Askerî okullarda ve diğer okullarda ders vererek ifâ etmiş olacaklardı. Ethem Nejat

beni Heybeli Ada'da Bahriye Okuluna muallim tayin ettirdi. 1914-1918 arası orada hocalık yaptım. İzmirin işgalinde Ethem Nejat beni İttihad ve Terakki'nin gizli teşkilâtına yeminle aldı. "Sen benim sağ kolumsun" diyordu. Yunanlıların arasına giriyor, plânlarını, niyetlerini öğreniyor, Ethem Nejat'a rapor veriyordum. Yunan Kumandanına kadar nüfuz etmiştim. Ethem Nejat Gizli Teşkilâtın başıydı. Küçük Talat/Muşkara/ filan O'ndan emir alırlardı. Ethem Nejatın İzmir suikastinde asılan Sarı Edip Efe ile yakın ilişkisi vardı. Sarı Edip Efeye ben de yakındım. Hizmetlerimden dolayı üç defa takdîrname aldım da, Sarı Edip Efe ile ilişkilerimden dolayı İstiklâl Madalyası vermediler. Ethem Nejat ayrıldıktan, Yunan işgal makamları benden şüphelenmeye başladıktan sonra, henüz kuddak bebeği olan ağabeyin Mustafa Kemal'i Annenle birlikte Deden Mustafa Ziver Bey'e emanet ederek İzmir'den kaçtım. Manisanın Kasaba'sında saklandım. Bir gün Yunanlılar beni yakaladılar. Divan-ı Harpte idamıma karar verildi. İdam yerine beni götüreren Subay İzmirli Rumlar dan tanıdığım bir Meyhaneci idi. Bana "kaç yre Hilmi, göz yumacağım" dedi. Kelepgelerimi gözdü. İzmirin işgali üzerine bu Yunanlı/rum/ askere alınmıştı. Ben de Gediz Nehri boyunca tabana kuvvet kaçtım, canımı kurtardım. İzmirin kurtuluşundan sonra evime döndüm. Ethem Nejat 'Millî Komitacı' idi. Kıpraktı/Babam hareketli, çevik demek istiyor/.Devlet Komitacısıydı. Sizlerden iyi olmasın çok kibar bir adamdı. Muallim Mektebinde iken öğrenciler arasındaki adı "demokrattı". Kalebe leri ile futbol oynardı. Ben sarıklı Hoca idim ama işretimdeydim de. Bu nedenle oynamaz seyrederdim. Ethem Nejat bana takılır, "günah işlerim diye mi oynanıyorsun Hilmi Efendi" derdi. Güler, "Hayır, derdim, işretle günahım zirvesindeyim Hocam." O da gülerdi. Allah rahmet eylesin, maksas mekânı cennet olsun"

Sayın Mete Tunçay:

Bilmiyorum işinize yarar mı. Bu notları tuttuğum gün bir de babamın imzasını aldım. O'nu da sunuyorum.

Ben şehire pek inmiyorum. Kitabımın ilk taslağını daktilo ettim. Sizin Fakülte kitaplığında Santiago Carrillo'nun kitabını nasıl alabilirim, iade edilmek şartı ile? Hangi günler Fakülte de olursunuz. Gelip de bulamazsam, yolun uzunluğunu düşünün. Kısa bir notla bana bildirirseniz memnun olurum. Saygı ve sevgilerimle.

Dile
Dilem Saygıları

P.S. (12 Eylül) Beysin esinle 12'ye on kala siz uğramıştk. Bulamaztk. Saygılar.

D.S.